

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

SYMBOLVM XLII.

Cephalus uxorem Procrin imprudens occidit.

7. *Metamorph.*

Ethicè.

1. Zelotypia inter conjuges, quantum malum, animalia. 2. Cur in astris

Cephalus, Æoli nepos, uxorem habuit *Procrin* Erechtei Atheniensium regis filiam, quacum amantissimè vivebat, uti testatur ipse apud Poëtam:

Conjuge eram felix, felix erat illa marito,
Mutua cura duos, & amor socialis habebat:
Nec Jovis illa meos thalamos præferret amori:
Nec me, quæ caperet, non si Venus ipsa veniret,
Vlla erat: æquales urebant pectora flammæ.

Sed ô nihil tutum in rebus humanis! Contigit ut Cephalus defatigatus feris persequendis (erat enim venationi perquam deditus,) æstu, sudorèque fluens, auram refrigerandi sui causâ, aliquoties vocaret. Quod cum quidam è famulis Procridis inaudisset. Nympham aliquam hoc nomine vocari ratus, ad dominam verba detulit. Illa (ut res est plena suspicionis amor) verita, ne suos amores alienis posthaberet maritus, exeuntem in silvas, clam subsequitur, & ut in furto virum deprehendat, inter fruteta se occultat. Cephalus cum agitandis feris pro more incaluisse, laborèque fessus ad virgulta se recepisset, auramque, ut se reficeret, iteratò invocaret; Procris suspicata, jam jam adfuturam pellicem, quò certius exploraret rem, erigit se, simulque validius commovet frondes, sub quibus delitescebat. Ea arbussti concussione & tremore Cephalus adverso, credidit prædam venaticam id loci occultari, jaculum igitur magna vi contortum mittit in Procrin, inscius quam feriret. Labitur illa, trajecta telo, & in præsentia conjugis exhalat animam, perpetuamque infelici sagittario luctus materiam relinquit.

Ethica.

Ethica.

I. (a) Gravis omnino morbus est, inquit Ludovicus Vives lib. 3. de anima, *Zelotypia*; gignit in animo inquietudines, noctes ac dies turbulentissimas, omnes voculas, omnes auras captat, arripit, amplificat apud se, cum iniquissima de singulis calumnia. Nascitur è suspicacibus, & facit ipsa suspicaces, atque ad peiora omnia credenda proclives: tandemque transit in odium & rabiem; unde ultiones, & violentæ non raro mortes. Equidem nihil inter conjuges existere potest gravius, quàm mutæ fidei diffidentia, ex qua nascitur conjugij pestis suspicio, è suspicione observatio dictorum, factorum, nutuum omnium; è dubijs falsisque signis persuasio; ex hac cædes & parricidia. Mille hujus rei documenta suppetunt. Theodosius minor Arcadij filius, Theodosij M. nepos, Eudociam Augustam conjugem ob pomum Paulino Senatori donatum, è societate tori sejunxit; Paulinum, ut quidam tradunt, eadem nocte occidit, vel in exilium deportari mandavit. S. Ita ob iniquam suspensionem, è rupe præceps in altam voraginem deturbata est Otho III. Imp. falsò delatum comitem occidit. Henricus Imp. S. Kungendis innocentiam ferro, ignique exploravit. De Ludovico V. Boiorum Duce, cognomento *Severo* supra in Tereo mentionem fecimus. Non minus tragicum est, quod in antiqua vitæ S. Udalrici Episcopi Augustani historia legitur. Qui ad Rhenum perlatus, atque ad comitem quendam divertens, cum assideret mensæ, ecce introducitur in triclinium miserandi vultus femina, emaciata, pallida, ossea; de cujus collo humanum caput, idque tabidum, catenâ revinctum pependit. Hoc tam triste mulieris spectrum, in extremo triclinij angulo cum canibus prandre atque hordeaceo pane & aqua contentum esse cogebatur, ad mortem potiùs, quàm ad famem arcendam. Quod tam miserabile spectaculum non solum exterruit S. Antistitem, sed etiam à ferculis ad se totum rapuit, occupavitque. Quid multis? ea matrona Comitum erat uxor, iniquè adulterij damnata; caput è collo pendulum Equitis fuit, qui criminis ejusdem falsò insimulatus, occisus est. Tota probatio, suspicio fuit; nam fortè unà colloquentes viderat Comes. Qui cum à præcepta sententia recedere nollet; denique S. Præsul ad preces confugit, & Deus per amputati capitis putrem linguam hujusmodi vocem edidit: *Ego cum hac femina non peccavi.* Absoluta criminis matrona, & pristina famæ, thalamoque restituta. Quidquid sit de fide hujus historiæ, quam

Ff 3

Stenge-

(a) *Zelotypia.*

Stengelius refert tom. 3. de Jud. divin. c. 34. non importuna tamen est proposito nostro. Antiquiora memorat Val. Max. lib. 6. c. 3. Horridum, inquit, Caij quoque Sulpitij maritalis supercilium; nam uxorem dimisit, quod eam capite aperto foris versatam cognoverat. Nec aliter sensit Q. Vetustius, qui repudiavit uxorem, quod illam in publico cum quadam libertina vulgari, secreto loquentem viderat. Jungendus & his Publ. Sempronius Sophus, qui conjugem repudij nota affectit, nihil aliud, quam se ignorante ludos ausam spectare. Hæc Valerius. In hanc severitatem & savitiam plerumque degenerat nimius amor, & ex hoc insanus timor. Cephalus de sua Procri:

----- cuncta timemus amantes.

Et de se: ----- facies, ætâsque jubebant

Credere adulterium; prohibebant credere mores,

Horum utri plus adhibendum fidei? nam juxta ICtos. *nemo presumitur esse malus, nisi probetur.* Et quid fiet, si quem vita demonstrat probum & integrum, sola condemnet suspicio? Præsertim verò femina si Galeno credimus, huic obnoxia sunt vitio, quippe quæ imbecillioris judicij, timidæ, & ad tristitia suspicanda pronæ. De femina Procri di simillima scribit P. Jacobus Bidermannus in Del. sac. lib. 3. narrat. ult. Eam juveni nobilitate, divitijs, forma, virtute præstanti nuptam, suspicionem læsæ fidei conjugalis ex eo collegisse, quod diceretur maritus frequens Catharinam quandam in ore habere, & ad eam quotidie itare; videlicet ad ædiculam D. Catharinæ Virgini & M. sacram. Ejus dicti ambiguitas tantis intemperijs agitavit Zelotypam, ut semet ipsa transverberaret cultro. Ejusmodi conjugiorum tempestates non raro concitantur per vetulas susurratione nimis credulas aures turbando. Fuit ex hac feminarum tribu quædam, quæ cum in mariti libello precatorio, plerumque aperto, psalmos ei, qui de Pœnitentia inscribuntur, advertisset in usu frequentiore esse, sibi persuadens, preces illas adulterij Davidici testes, etiam à viro suo pro formula pœnitendi usurpari; eodeni que perturbationis & mœroris adducta est, ut manus sibi violentas inferret. P. Georg. Steng. de Jud. div. tom. 2. c. 36. qui pro clausula hujus narrationis addit: Quid denique securum erit inter conjuges, si pietas ipsa trahitur in adulterij suspicionem. Idem tomo 4. c. 35. horrendam historiam fusè recenset ex Petro in Catal. lib. 3. c. 56. De Juliano quodam, cognomento *Hospite*, postea sanctimoniam claro; qui, quod uxor se absente parentes suos, hoc est, nurus socerum & socrum,

ut gratissimos hospites, & ex via fessos, amantissimè excepisset, & in maritali lectulo ambos collocasset, conspicatus duos in toro suo cubantes, statim exclamavit: adulterium! & utrumque momentò confodit. Parricidiò deinde cognitò amarissimis infusus lacrimis ad prærupta Nili fluminis, casam piscatoriam ædificavit, & mira charitate advenas omnes excepit; donec denique ex leproso, quem hospitalissimè habuerat, subitò rosei juvenis instar refulgente, inque cœlum evanescente, intellexit, commissorum veniam datam sibi, & ipse, & conjux pia morte defuncti, ab eo sunt in astris recepti, quem quia in terris hospitem habuerunt, *Hospitum* nomen jure tulere. Rectè igitur vovet, gratularurque Vates Venusinus:

Felices ter & ampliùs,
Quos irrupta tenet copula; nec malis
Divulsus querimonijs
Suprema citiùs solvet amor die!

II. (b) Occasio hìc incidit *Canis*, cui nomen *Lalaps*, quem Cephelus unà cum jaculo, cujus ictus erat inevitabilis, ab uxore Procri: hæc ab Aurora, aut, ut quidam volunt, (neque enim in fabulis certa requiritur narratio) à Minoë Cretensium rege, dono accepit; quò sese Cephalus in silvis assiduè oblectabat; nam canis

Non jaculi, non retis egens; quemcunque sagaci
Nare procul legeret, dente tenebat aprum.

Hæc denique oblectatio, uti narravimus, in tristem luctum desijt; Procriis suis ipsamet muneribus miserimè periijt; cujus fatum miseratus Jupiter, canem inter astra retulit, qui *Sirius* dicitur, ἀπὸ τῆς σείρειν, id est, à hiando, quod per æstum canes faciunt; vel ἀπὸ τῆς σείραναι, quod est, *arefacio*; hoc enim sidus circa Julias calendas exoriens omnia torret. Poëtæ, quibus libera fingendi potestas, non rarò duos cœlestes canes, Minorem seu Procyonem, de quo Symb. 10. & Majorem, seu Sirmium confundunt, Ut Ovidius lib. 4. Fast.

Est canis, Icarium dicunt, quo sidere moto
Tota sitit tellus, præripiturque seges.

Sed parùm hoc refert; nos ethicam indagamus, monemúsque, inter Rivales sive viros, sive feminas (quales erant Aurora & Procri) dona plerùmque exitialia esse. Deinde neque canem venaticum, neque jaculum pro dono vel dando vel accipiendo satis convenisse Procridi, cui colus & lana erant tractanda, arma linquenda viris. Ipsa marito causa fuit

(b) Cur in astris animalia.

sa fuit silvas impensius sectandi, & curas domesticas in ferarum agitationem divertendi. Tertio, quid faciunt bruta animalia in cœlo? cur à Jove, & Dijs cæteris inserta sunt astris? ut indicetur, quale sibi cœlum fingant, qui cupiditatibus suis abrepti, in ijs felicitatem suam repositam credunt. Sic venator *Canes* etiam inter sidera suspicit; equorum studiosus, *Cyllaros & Pegasos* contemplatur; sectator Bacchi sua desideria ad *Amphoram* mittit; avarus, inauratos *Arietes* miratur; invidus oculos in scorprios, caudâ venenum lethale ferentes intendit; libidinofus proclives in Venerem *Tauros* considerat; iracundus flammivivos *Leones* inter astra colit; pigritiæ deditus tardigrados *Cancros* sibi obijcit; mensarum affecla, in *Lepores & Pisces* sidereos prurit; superbus in *Capricornum*, Jovis collactaneum, hoc est, tollentem in altum cornua Caprum lumina vertit; ita nullum est Vitium, cujus in cœlo, velut in alto ferarum stabulo imago non repræsentetur, & falsa specie sideris, non ametur ac desideretur.

SYMBOLUM XLIII.

Dædali felix volatus, infelix Icarî filij.

8. *Metamorph.*

Ethicè.

1. Opificum invidia mutua. 2. Ingenium vafrum. 3. Ingenium solers. 4. Parentum officia. 5. Temeritas juvenilis.

Dædalus Atheniensis, artificum omnium suæ ætatis præstantissimus, invenit primus perpendiculum, terebram, glutinum, vela, antennis, statuas, nervis & rotis occultis mobiles, quæ *automata* vocantur. Hic ex invidia *Perdicem* sororis filium, de muro arcis Athenarum deturbavit, quod is ferram, circinum, tornum excogitasset, quem Minerva ingeniorum faulrix in avem cognominem, in ipso casu suo transformavit. Quam ob causam Dædalus judicium & damnationem metuens, in insulam Cretam exulatum profugit. Hic *Labyrinthum* construxit, multiplici & intricata viarum perplexitate irremeabilem; in quo tam ipse, quam filius Icarus à Minoë Cretensium rege fuit inclusus, eò quòd turpibus *Pasiphaës* reginæ amoribus fabricando subservisset;